Behoort bij besluit van de raad van de gemeente Moerdijk d.d. 30/1/2025

mij bekend,
de raadsgriffier,

CONCEPT
December 2024

MOERDIJK
KUIPER GINDER

CENTRUMVISIE KLUNDERT
Vestingstad vol leven

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding **5**
Aanleiding en doel 7
Belang van een visie voor het centrum van Klundert 9
Wat loopt er al? 11
Proces rond de centrumvisie 13

2. Centrum van Klundert onder de loep **15**
De Plek 17
De Mensen 25
Vitaliteit van Klundert 28
Relevante trends en ontwikkelingen voor Klundert 30
Opgaven voor Klundert 33

3. Ambitie voor de toekomst **35**
Een vitaal voorzieningencentrum 38
Een gastvrij en groen hart voor iedereen 39
Een boeiend vestingstadje dat verbindt 40
Doelen 2035 41
9 adviezen 43

4. Vliegwielprojecten **45**
Vliegwielproject 1: Doorontwikkeling Westerstraat en Doorsteek 49
Vliegwielproject 2: Uitbreiding supermarkt 51
Vliegwielproject 3: Nieuw leven in de historie 53
Vliegwielproject 4: Vergroten verblijfskwaliteit: leven bij elkaar brengen in het centrum 55

5. Uitvoeringsstrategie en agenda **59**

1.
INLEIDING

Klundert in omgeving
Moerdijk
Hollands Diep
Willemstad
Industriegebied
Moerdijk
Helwijk
Klundert
Zevenbergen
Noordhoek
Fijnaart
Standdaarbuiten

INLEIDING

01

Aanleiding en doel

Moerdijk is een gemeente met kleinere kernen, maar het grote havengebied geeft de gemeente ook een stedelijk karakter. De grotere kernen binnen Moerdijk zijn Fijnaart, Zevenbergen, Willemstad en Klundert. Deze centrumvisie met uitvoeringsagenda richt zich specifiek op de laatste kern: Klundert.

De gemeente Moerdijk is gestart met het Aanpak Programma Vitale Centra, waarvan Klundert een belangrijk onderdeel is. Het doel van dit programma is om de levendigheid en vitaliteit in de centra te vergroten en de voorzieningen op een hoog niveau te behouden. Voorzieningen zijn cruciaal voor de leefbaarheid en sociale cohesie van een kern, maar staan onder druk door ontwikkelingen, zoals digitalisering en de afname van bepaalde diensten. Dorpscentra vervullen een belangrijke rol in het bevorderen van ontmoetingen, zowel voor inwoners als ondernemers.

Binnen het Aanpak Programma Vitale Centra voor het centrum van Klundert zijn verschillende fasen te onderscheiden, waarvan enkele al zijn gestart of zelfs afgerond. Denk hierbij aan de aanleg van de Vlonders en de herinrichting van de openbare ruimte en bestrating. Echter, er ontbrak nog een duidelijke koers voor de toekomst van Klundert. Deze visie biedt richting en een lange termijnperspectief, waarin we kansen voor zowel ondernemers als inwoners benutten. Ook houden we rekening met de zorgvuldige inpassing van grote ontwikkelingen, zoals de vernieuwing van de supermarkt en de toekomst van het Stadhuis.
Daarnaast zorgen we ervoor dat de samenhang tussen de verschillende projecten gewaarborgd blijft, zodat alles in harmonie verloopt en we effectief kunnen doorpakken.

We zijn ervan overtuigd dat Klundert veel potentie heeft, mede door de rijke historie, de vestingstructuur en de ondernemerskracht. De voorliggende visie, inclusief het uitvoeringsprogramma en de bijbehorende vliegwielprojecten, vormt de stip op de horizon voor de ontwikkeling van het centrum in de komende jaren.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 onderzoeken we het centrum van Klundert door de belangrijkste bouwstenen voor de visie te belichten. Hoofdstuk 3 richt zich op de ambitie, waarin we de ambitielijnen, doelstellingen en negen concrete adviezen verder toelichten. In hoofdstuk 4 vertalen we deze ambitie naar een uitvoeringsstrategie met bijbehorende agenda. Hierin worden de vliegwielprojecten gepresenteerd: acties en maatregelen die de gemeente, ondernemers en vastgoedeigenaren gezamenlijk kunnen oppakken om de ambitie voor het centrum daadwerkelijk te realiseren.

Het centrum van Klundert
Het centrum is een belangrijk onderdeel van de identiteit en gemeenschap van Klundert.
Het centrum van onze vestigingsstad speelt een belangrijke sociale en economische rol binnen de gemeente.
Het centrum creëert een omgeving waarin bewoners en bezoekers elkaar ontmoeten en verbondenheid ontstaat.
Het centrum is een bron van werkgelegenheid. Het ondernemerschap zorgt voor divers aanbod aan voorzieningen.
Door de historische charme en fraaie gebouwen vormt het centrum ook hét visitekaartje voor bezoekers.
Van winkels en horeca tot diensten en cultuur. Allemaal draagt het bij aan een fijn woon- en leefklimaat in Klundert.

Belang van een visie voor het centrum van Klundert

Een visie voor het centrum is essentieel om de leefbaarheid op lange termijn te waarborgen. Het centrum is de plek waar mensen wonen, werken en recreëren, en is daarmee het hart van sociale interactie en cohesie. Een vitaal centrum met een goed voorzieningenaanbod zorgt niet alleen voor werkgelegenheid, maar vormt ook het kloppend hart van een levendige gemeenschap. Het is een plek waar inwoners trots op kunnen zijn en die dient als visitekaartje voor bezoekers.

Voor het centrum van Klundert wordt dan ook met een brede blik gekeken. We houden rekening met belangrijke ontwikkelingen die invloed hebben op centra, zoals klimaatverandering, demografie en het veranderende consumentengedrag. Door deze factoren mee te nemen, werken we aan een centrum dat een waardevolle bijdrage levert aan de bredere welvaart in onze gemeente.

Brede welvaart gaat verder dan alleen economische groei. Het omvat niet alleen materiële welvaart, maar ook zaken zoals gezondheid, een veilige en aantrekkelijke leefomgeving en sociale inclusiviteit. Het werken aan het centrum van morgen betekent dan ook niet alleen het invullen van lege panden, maar het samenbrengen van economische, sociale en ecologische ambities.

Wat loopt er al?

Het is van belang dat we voortbouwen op de projecten die al lopen en deze waar mogelijk kunnen verrijken. Een aantal hiervan zijn:

- ***Herinrichting openbare ruimte en bruggen:*** als onderdeel van fase 2 krijgt het centrum van Klundert een opknapbeurt wat betreft de openbare ruimte. Ook worden de bruggen gerenoveerd.
- ***Plannen vernieuwen supermarkt:*** de supermarkt wil uitbreiden en is bezig met plannen hoe dit mogelijk gemaakt kan worden. In deze visie worden uitwerkingen van de plannen beschreven.
- ***Herontwikkeling gereformeerde kerk:*** er wordt bekeken hoe de gereformeerde kerk opnieuw ingevuld kan worden. Een gezamenlijke ruimte en woningen is een optie die verder onderzocht wordt**.**
- ***Stadhuis Klundert:*** Bureau BOEi doet onderzoek naar de mogelijke invullingen/ functies van het oude Stadhuis.
- ***Plannen vernieuwing Niervaert:*** door de raad is in 2024 besloten dat het sportcomplex vernieuwd gaat worden.
- ***Plannen Randweg:*** er zijn plannen om het dorp Klundert te voorzien van een randweg. De randweg met mogelijk aanvullende verkeersremmende maatregelen in Klundert moet zorgen dat het aantal auto's en vrachtwagens, dat nu nog door het centrum van Klundert rijdt, flink daalt. Zo wordt de leefbaarheid en veiligheid in en om Klundert verbeterd en de verkeersoverlast opgelost.
- ***Ontwikkeling Bolwerk:*** Bolwerk is een stuk braakliggende grond in het centrum waar maximaal 40 woningen gerealiseerd gaan worden. Dit wordt in 2025 gerealiseerd.
- ***Ontwikkeling Klundert West:*** in het westen van Klundert zal woningbouw gepleegd worden.

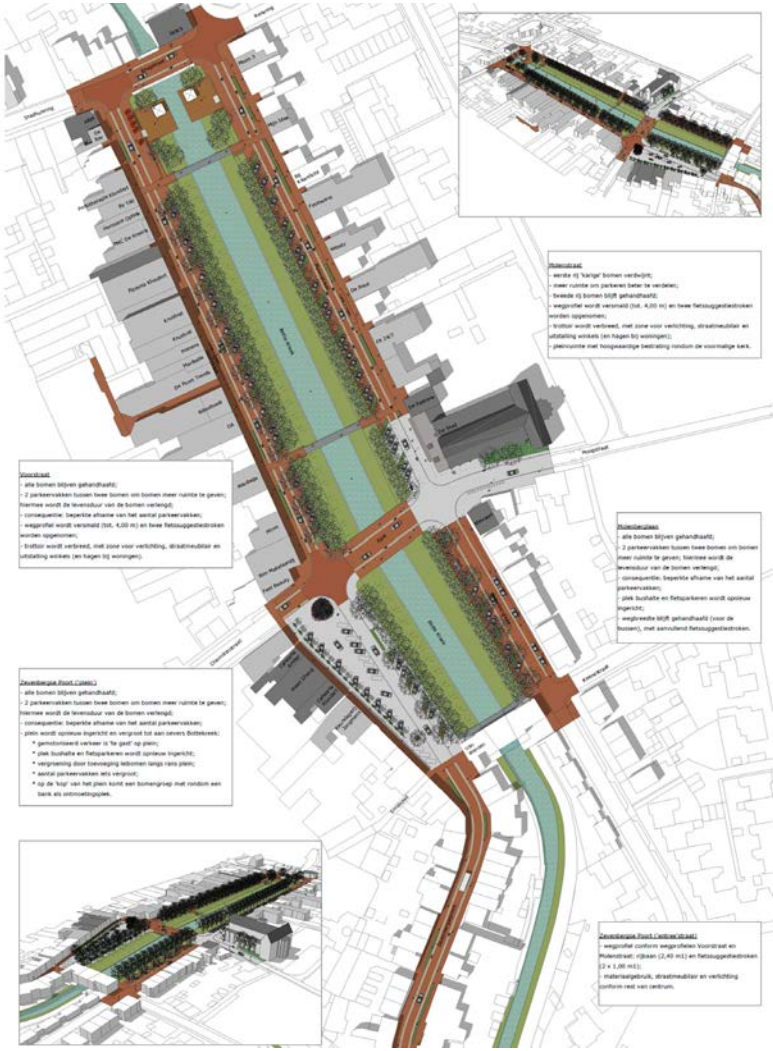

POTENTIËLE TOERISTISCHE FUNCTIES
Geef uw top 3 aan

BOTTE KREEK
DE POORT
SUPERMARKT
te klein

Proces rond de centrumvisie

De centrumvisie is niet alleen gebaseerd op bestaande plannen en projecten, maar ook op gezamenlijk opgestelde ideeën. Dit is van groot belang, aangezien een vitaal centrum de actieve bijdrage vraagt van ondernemers, eigenaren, bewoners, bezoekers en de gemeente. Gedurende het proces zijn diverse stakeholders betrokken geweest in verschillende fasen van het traject.

Deze visie is het resultaat van verschillende onderzoeken, bijeenkomsten, overleggen en een centrumconferentie voor ondernemers, vastgoedeigenaren en centrumbewoners. Hierbij zijn de identiteit, ambities, opgaven en acties voor het centrum van Klundert besproken. Daarnaast zijn via een bezoekersonderzoek (enquête) de wensen en aandachtspunten van inwoners, bezoekers en toeristen in kaart gebracht. Een klankbordgroep heeft het proces actief ondersteund en de visie mede vormgegeven. Deze groep bestond uit vertegenwoordigers van de gemeente, de Stadstafel, ondernemers/eigenaren en maatschappelijke partijen. Ook de gemeentelijke projectgroep en de stuurgroep hebben diverse keren meegedacht en hun input geleverd.

In verschillende bijeenkomsten zijn de onderzoeksresultaten en concepten voorgelegd, met als doel de visie verder te verrijken en aan te scherpen. Tot slot zijn er een aantal individuele gesprekken gevoerd met ondernemers en eigenaren in het centrum. Deze gesprekken gaven blijk van breed draagvlak voor de voorgestelde richting en de sleutelopgaven. Dit vormt een solide basis voor de komende jaren, waarop we hopelijk met vereende krachten verder kunnen bouwen.

2.

CENTRUM VAN KLUNDERT ONDER DE LOEP

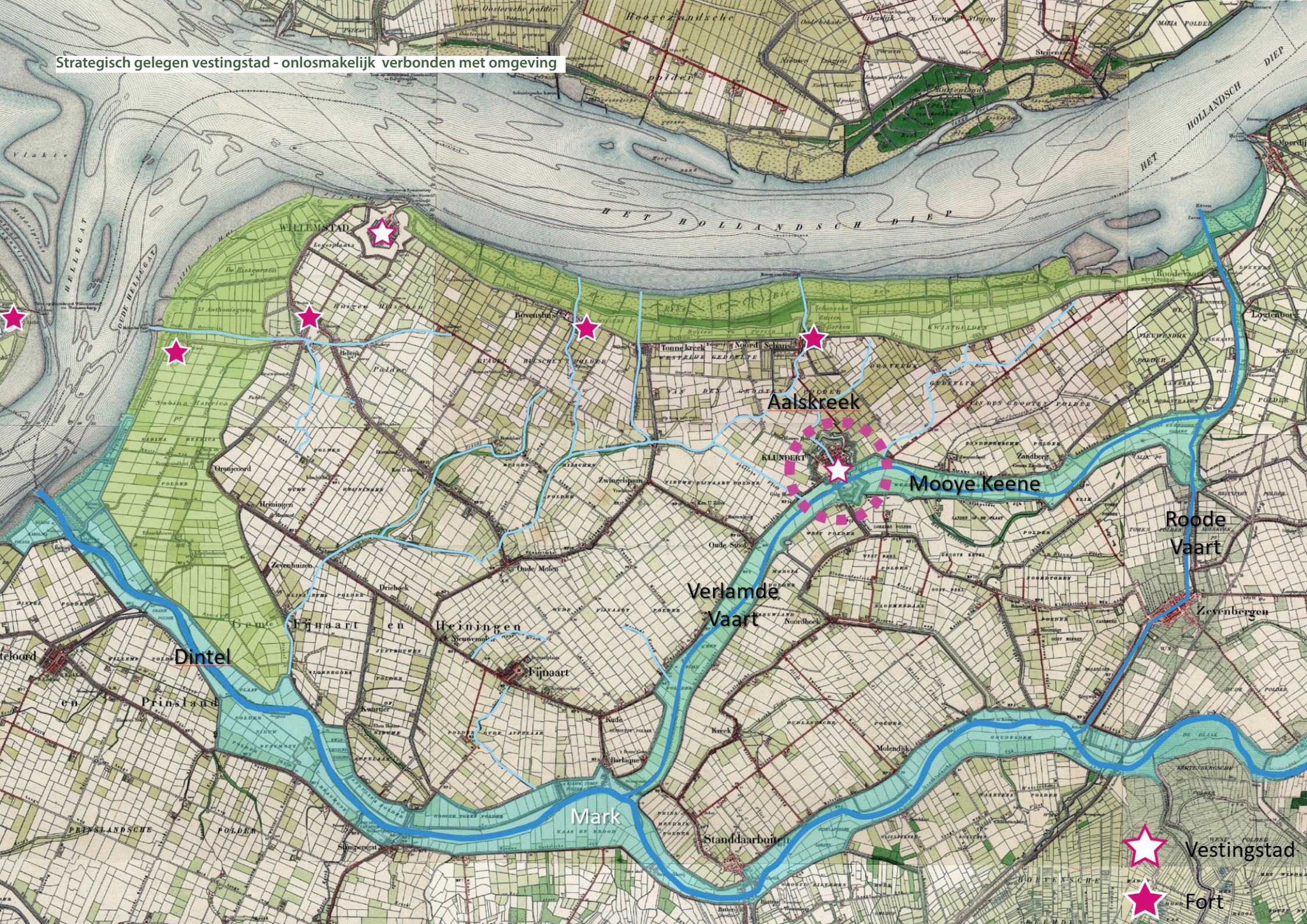
Strategisch gelegen vestingstad - onlosmakelijk verbonden met omgeving
Aalskreek
Mooye Keene
Roode Vaart
Verlamde Vaart
Dintel
Mark
Vestingstad
Fort

CENTRUM VAN KLUNDERT ONDER DE LOEP

02

In hoofdstuk 2 richten we ons op het centrum van Klundert. We brengen hierbij de belangrijkste bouwstenen in beeld (zie ook het uitgebreide bouwstenendocument in bijlage 1). Deze bouwstenen bieden inzicht in de plek: we kijken naar de ontstaansgeschiedenis van Klundert, de huidige functie van het centrum en de verwachte ontwikkelingen voor de toekomst. Daarnaast geven de bouwstenen een beeld van de mensen: wat vinden de inwoners, bezoekers en ondernemers van Klundert? Met deze informatie schetsen we een compleet beeld van de vitaliteit van het centrum van Klundert.

De historische structuur vormt de basis en fungeert als kapstok binnen deze centrumvisie. Het hart van Klundert is de ontmoetingsplek, waar de meeste voorzieningen te vinden zijn en waar jaarlijks evenementen en feesten plaatsvinden. Hier liggen ook veel van de historische blikvangers, zoals het Stadhuis en de kerken. Het water en het fraaie groen maken dit gebied tot een aantrekkelijke plek om langer te verblijven, ook voor toeristen. Het is van groot belang om de samenhang binnen dit gebied te versterken en de plekken te activeren, zodat het waardevolle 'goud' van Klundert optimaal wordt verbonden met het hart van de stad.

De Plek

Hoe heeft Klundert zich ontwikkeld?

Klundert is sinds de vroege geschiedenis onlosmakelijk verbonden met haar omgeving. Samen met Willemstad vormde het een strategisch gelegen vestingstad. Klundert ontstond aan de Mooye Keene, die inmiddels verdwenen is. Zowel vroeger als tegenwoordig is Klundert niet een op zichzelf staande kern, maar een geheel verbonden met de omgeving, zoals in de stelling van het Hollandsch Diep en het Volkerak.

Wanneer we de geschiedenis van Klundert verder verkennen, zien we dat het hart van de stad al jarenlang een prominente plaats op kaarten heeft. Klundert kende toen ook al twee ringen waaraan een bestuurlijk en religieus hart gelegen is en een economisch hart. Dit economisch hart fungeerde als het voorzieningencentrum voor de regio. Ook de Bottekreek maakt deel uit van dit hart en is door de tijd heen steeds meer met het centrum verbonden.

Klundert is uit de vesting 'gebroken' en daarmee fors gegroeid, maar kent nog steeds het iconische hart. De huidige ruimtelijke structuur van dit hart is nog steeds zichtbaar. De Bottekreek kent nog altijd twee belangrijke ringen, elk gekoppeld aan historische plekken met hun eigen karakter en waarde. Al deze elementen zijn met elkaar verbonden door het 'rondje kreek'.

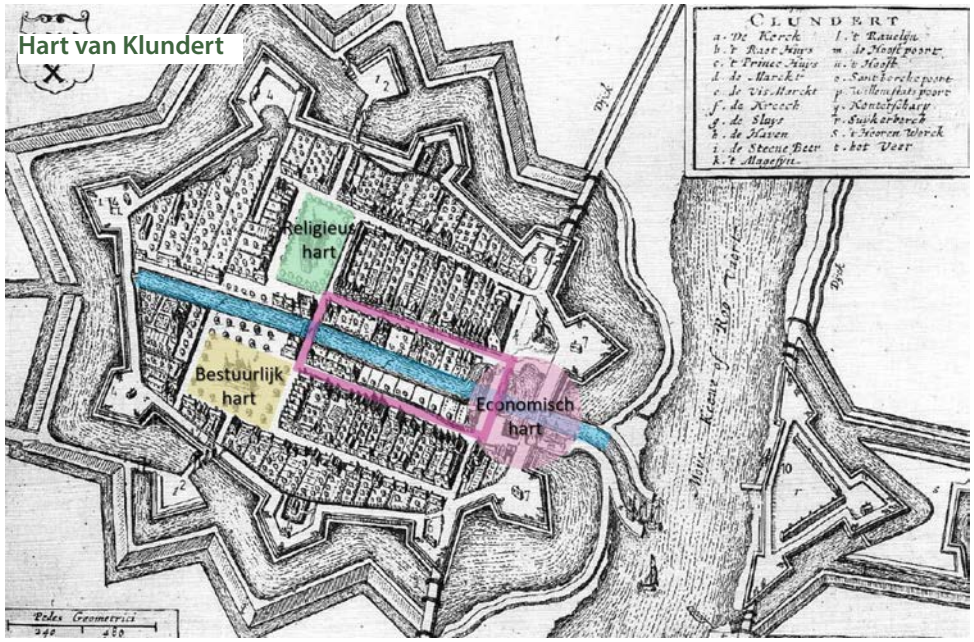

Ruimtelijk raamwerk - historische structuur is nog steeds de drager
Aalskreek
Vestingwerken
Hervormde kerk
Stadhuis
Botte Kreek
Johannes de Doperkerk
Stoofdijk
De Stenen Poppen

Wat is er nu in het centrum van Klundert?

Voorzieningen: functies in het centrum

Het centrum van Klundert biedt, gezien de grootte van de kern, een ruim aanbod aan voorzieningen in de detailhandel. Naast enkele bekende filialen, heeft Klundert ook een groot aantal zelfstandige ondernemers die het winkelgebied kleur geven. Er is veel ondernemerskracht, en de ondernemers weten elkaar goed te vinden.

Het hart van het winkelgebied bevindt zich in het centrale deel van Klundert, rond Voorstraat en de Doorsteek. Hier bevinden zich de meeste winkels, waaronder de supermarkt, die een belangrijke trekker voor het centrum is. Enkele winkels liggen ook verspreid over het centrum, in de Westerstraat, Molenstraat en Zevenbergse Poort.

Klundert kent een aantal horecagelegenheden op verschillende locaties in het centrum. Het horeca-aanbod bestaat voornamelijk uit daghoreca en fast-service, en bevindt zich vooral aan de randen van het centrumgebied. Het aanbod van avondhoreca (dinermogelijkheden) is echter beperkt. In het Koopstromenonderzoek (KSO, 2021) scoort de horeca dan ook een onvoldoende, met een 4,9.

Naast detailhandel, horeca en dienstverlening, heeft het centrum van Klundert ook een belangrijke woonfunctie en biedt het ruimte voor culturele en maatschappelijke voorzieningen, zoals Stichting Cultureel Klundert in de kerk ('de Stad Klundert') en de bibliotheek. Daarnaast zijn ondernemers en inwoners actief in het organiseren van evenementen, zoals de regionale evenementen "Klundert op een Kluitje" en "Klundert bij Kaarslicht". Hierdoor vervult het centrum een belangrijke rol voor alle inwoners van de gemeente.

Voorzieningenaanbod door de jaren heen

Het voorzieningenaanbod in Klundert staat, net als in veel andere kernen, onder druk. De winkelleegstand is relatief hoog en is de afgelopen jaren (2018-2023, Locatus) toegenomen. De meeste leegstand bevindt zich net buiten de centrale winkelzone (Voorstraat/Doorsteek). Het dagelijks aanbod en de diensten zijn licht toegenomen, terwijl het aanbod in mode en luxe (licht) is afgenomen. Het aanbod op het gebied van cultuur en ontspanning is daarentegen opvallend gegroeid. Deze groei kan deels verklaard worden doordat 'de Stad Klundert' (de voormalige kerk) in 2018 nog niet was meegerekend in de cijfers. Sindsdien fungeert deze als cultureel centrum voor evenementen.

Het aanbod in horeca is daarentegen afgenomen tussen 2018 en 2023. In 2024 zijn de cijfers opnieuw bekeken (Locatus) en blijkt dat het aanbod in verschillende branches weer licht is toegenomen, maar tegelijkertijd is de leegstand ook gestegen.

Wanneer we het voorzieningenaanbod in Klundert vergelijken met andere kernen van dezelfde omvang, valt op dat Klundert gemiddeld tot hoog scoort (Locatus, 2023). Dit bevestigt dat er relatief veel aanbod is in Klundert. Het aanbod op het gebied van cultuur en ontspanning is daarbij beduidend hoger dan in vergelijkbare kernen, hoewel de leegstand ook hier opvallend aanwezig is. In 2024 is dit beeld enigszins veranderd (Locatus): hoewel de leegstand nog steeds hoog is, scoort Klundert nu gemiddeld iets lager in enkele branches.

“Het goud van Klundert”

Stadhuis

Kreekgebouw

De Stad Klundert

Verlaatsheul

De Stenen Poppen

Hervormde kerk

Bottekreek

Vesting

Bereikbaarheid centrum veelal gericht op auto

Parkeren is op verschillende plekken in het centrum mogelijk en het is overal gratis, al zijn er enkele blauwe zones. Dankzij een busverbinding is er openbaar vervoer, maar deze rijden zeer beperkt, zeker in weekenden. In het centrum wordt er veel gereden met auto's, er loopt een doorgaande route door de Voorstraat/Molenstraat. In fase 2 van het centrumplan Klundert, dat momenteel in voorbereiding is, worden er aanpassingen in de openbare ruimte doorgevoerd. Dit moet ervoor zorgen dat er minder verkeer door deze straten zal rijden. De wegen worden smaller, er komt meer ruimte voor fietsers en het aantal parkeerplaatsen in de Voorstraat wordt verminderd.

Wat is de (uitbreidings)ruimte voor retail in de toekomst?

Er is een marktruimteberekening uitgevoerd voor de dagelijkse sector in 2023, met een doorkijk naar 2030. Deze analyse kijkt naar de binding en (toeristische) toevloeiing, en is uitgevoerd voor supermarkten, vers-speciaalzaken en persoonlijke verzorging op het niveau van de kern Klundert. Om de uitbreidingsruimte te bepalen, is de vraag afgezet tegen het bestaande aanbod (omzetpotentie ten opzichte van omzetclaim).

Voor 2030 maken wij gebruik van voorspellingen en onderbouwde aannames over de ontwikkeling van het inwoneraantal, de bestedingen en de koopstromen. De uitkomsten voor 2030 zijn dan ook voornamelijk als indicatie te beschouwen.
De belangrijkste bevindingen zijn dat er binnen het dagelijkse aanbod vooral uitbreidingsruimte is voor de supermarktbranche (ca. 210 m^2). De sector persoonlijke verzorging kent daarentegen een overaanbod (ca. 280 m^2), terwijl vers-speciaalzaken min of meer in balans zijn. Voor 2030 blijft dit zo, maar er is zelfs meer uitbreidingsruimte voor supermarkten (ongeveer 600 m^2).

Daarnaast is er ook een marktruimteberekening uitgevoerd voor de niet-dagelijkse sector, zowel voor 2023 als met een vooruitblik naar 2030. Theoretisch gezien is er ruimte voor de warenhuisbranche (ca. 100 m^2), maar er is overaanbod in de mode- en textielbranche (ruim 100 m^2), de schoeiselbranche (60 m^2) en de sector huishoudelijke artikelen (200 m^2). De optiek- en juweliersbranche is min of meer in balans. In de praktijk kan de metrage voor warenhuizen worden toegerekend aan Marskramer, waardoor het overaanbod in huishoudelijke artikelen afneemt tot ca. 100 m^2.

Samenvattend blijkt dat er in Klundert een ruim detailhandelsaanbod is, waarbij sommige sectoren zelfs een overaanbod kennen. De uitbreidingsruimte in het centrum van Klundert is beperkt, met uitzondering van de supermarktbranche, waar ruimte is voor uitbreiding. Voor de toekomst is het belangrijk om de huidige voorzieningen te behouden en tegelijkertijd de samenhang en compactheid van het centrum te versterken.

Functionele structuur

Wat is de (uitbreidings)ruimte voor andere functies?
Naast winkels kent het centrum van Klundert ook andere belangrijke functies. In de toekomst is het belangrijk om (kwalitatief) te kijken naar de (uitbreidings)ruimte voor deze functies.

Cultuur en evenementen:
Klundert beschikt over veel waardevolle cultuurhistorische gebouwen, waarvan een aantal belangrijke zich in het centrum bevinden, zoals de kerken, het Kreekgebouw en het Stadhuis. Daarnaast liggen rondom het centrum belangrijke cultuurhistorische locaties, zoals de 'Stenen Poppen', die recent is gerenoveerd. Momenteel is veel van deze cultuurhistorie slecht beleefbaar. Het Stadhuis is bijvoorbeeld maar beperkt te bezoeken, en de vesting is grotendeels verborgen en ligt in de schaduw van Willemstad. Het is essentieel om deze cultuurhistorie beter zichtbaar te maken.

Het centrum van Klundert fungeert ook als decor voor diverse evenementen die (regionale) naamsbekendheid hebben. Het is belangrijk om deze kenmerkende evenementen te behouden. Strengere regelgeving en vergunningen maken de organisatie van deze evenementen echter steeds complexer. Om de evenementen optimaal te faciliteren, is het noodzakelijk om de procedures te vereenvoudigen en de faciliteiten in de openbare ruimte te verbeteren.

Maatschappelijke voorzieningen:
Rondom en in het centrum van Klundert zijn veel maatschappelijke voorzieningen aanwezig, zoals een apotheek, huisarts, verschillende fysiotherapie- en zorgvoorzieningen, basisscholen, de bibliotheek en de kerk. Sommige van deze locaties ondergaan een transformatie. Het voormalige kerkgebouw van 'de Stad Klundert' heeft bijvoorbeeld nog steeds een maatschappelijke functie als evenementenlocatie. Ook het Stadhuis biedt mogelijkheden om een rol te spelen als maatschappelijke voorziening voor de inwoners. Het is daarnaast belangrijk om zorgfuncties sterker te vertegenwoordigen in het centrum en bij voorkeur te clusteren in een nieuw, duurzamer gebouw.

Horeca:
Klundert heeft een gevarieerd aanbod van horecazaken, maar er zijn kansen om de kwaliteit en beleving verder te verbeteren. Om het centrum zowel voor de inwoners als voor toeristen aantrekkelijk te houden, is het waardevol om de horeca kwalitatief uit te breiden en meer in te spelen op avondhoreca en terrassen. Dit zou kunnen bijdragen aan een levendiger centrum.

Ondernemerskracht

Evenementen

De Mensen

Naast een analyse van de locatie is er ook gekeken naar de mensen die Klundert bewonen en hun wensen. Dit werd gedaan door te kijken naar de verschillende leefstijlen, maar ook door in gesprek te gaan met de inwoners, bezoekers en ondernemers van Klundert tijdens het participatietraject.

Wie woont er in Klundert?

Het is waardevol om een goed beeld te krijgen van de verschillende leefstijlen die in Klundert wonen. We hebben hierbij ook cijfers van Nederland gebruikt om een vergelijking te maken (via de Leefstijlvinder). Het valt op dat Klundert, in verhouding tot Nederland, vooral veel harmoniezoekers, verbindingszoekers en rustzoekers herbergt. Dit zijn mensen die graag samen sociale activiteiten ondernemen of die in alle rust willen wandelen en fietsen. De groep avontuurzoekers is daarentegen sterk ondervertegenwoordigd in Klundert. Dit profiel is typisch voor kleinere plaatsen buiten de Randstad.

Een belangrijk doel van de centrumvisie is te bepalen welke doelgroepen prioriteit krijgen in de toekomstige ontwikkelingen. Moeten we de focus blijven leggen op deze grotere groepen in Klundert, of willen we het aanbod aanscherpen en uitbreiden voor andere leefstijlen? Denk hierbij aan doelgroepen zoals de Inzichtzoeker, die op zoek is naar (culturele of historische) activiteiten en verdieping, maar ook graag wandelt en fietst. Dit type aanbod is al deels aanwezig in Klundert, maar kan verder versterkt worden.

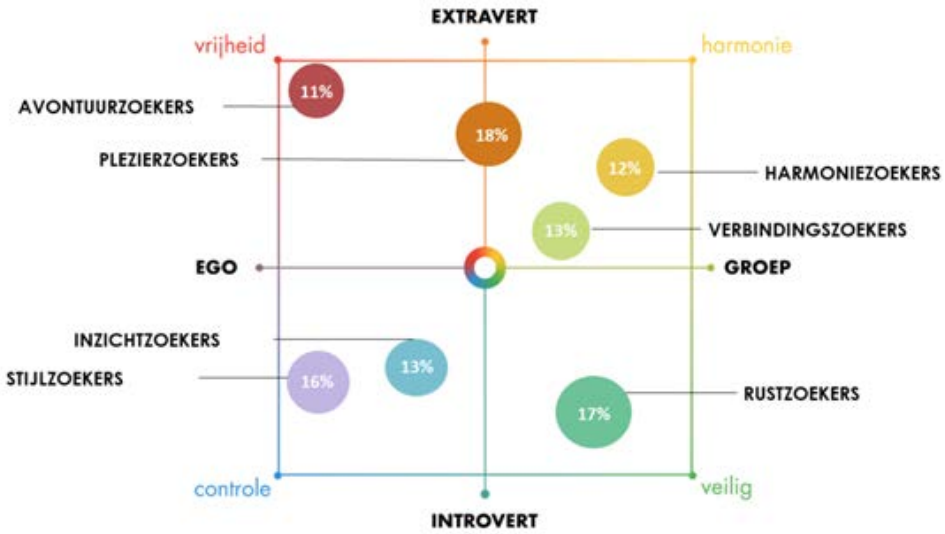

Bezoekers van het centrum van Klundert zijn bevraagd op een aantal onderwerpen. Belangrijke resultaten zijn:

Wat vindt de bezoeker van Klundert?

Bezoekdoel:
91% boodschappen

Uitgaven per bezoek:
32,7% → 25-50 euro
26,5% → 50 euro of meer

Bezoek voor vermaak (terras/funshoppen)
50% → soms of regelmatig
46,1% → nooit, en geen behoefte
3,9% → nooit, wel behoefte

Verblijfsduur:
Bijna 60% → 0-30 minuten
Bijna 3% → 90 minuten of langer
Het centrum van Klundert lijkt een beperkte verblijfsfuntie te hebben

Bezoekfrequentie:
90% → 1x per week
30,4% → iedere dag

Bezoek combineren met andere activiteit:
59,5% doet dit niet

Ruim 50% **komt met auto naar centrum**
Ruim 25% fietst
Ruim 20% loopt

Beoordeling supermarkt:
40,2% → goed (klantvriendelijk, alles wat nodig is)
28,1% → matig (klein, beperkte, voorraadproblemen, prijs)

Sleutelfiguren aan het woord

Sleutelfiguren, waaronder ondernemers, de Stadstafel, zorginstellingen en eigenaren, hebben een belangrijke rol gespeeld in het proces. Ze zijn op verschillende momenten uitgenodigd om mee te denken en input te geven voor de visie. Hierdoor kon de visie tot stand komen via co-creatie.

In de eerste verkennende gesprekken kwamen al enkele interessante zaken naar voren. Uit de gesprekken met stakeholders blijkt dat er een sterk gevoel van trots heerst. De mensen in Klundert regelen zaken graag zelf: energieke ondernemers die geweldige evenementen organiseren. Er is weliswaar al aanbod (winkels), maar er is een uitdaging in het behouden en aanvullen hiervan. Klundert wordt gezien als een plek voor boodschappen, maar ook voor ontmoeting en gezelligheid. Toch liggen er nog veel kansen: aantrekkelijke horeca en terrasjes worden vaak gemist. De kwaliteiten van Klundert moeten beter benut worden om ook toeristen aan te trekken.

Belangrijke discussiepunten waren het verkeer: hoe zit het met de verkeersveiligheid? En hoe zorgen we voor een balans tussen parkeren en meer ruimte voor gezelligheid in het centrum? Het is belangrijk om voort te bouwen op wat er al goed gaat, maar wel te kiezen voor kwaliteit, ook als dit wat langer duurt. Tegelijkertijd moeten er op korte termijn tastbare resultaten geboekt worden.

''Horeca is moeilijk in Klundert''

''Kwaliteit dorpse winkels met service en aantrekkelijke evenementen maakt Klundert onderscheidend''

''We zijn geen Willemstad''

''In Klundert regelen we het wel''

Vitaliteit van Klundert

Het is belangrijk om de vitaliteit van een centrum te onderzoeken, zowel op kwantitatieve (zie bouwstenen) als op kwalitatieve wijze. Hierbij kijken we naar zes aspecten (analysemodel winkelgebieden), gebaseerd op het analysemodel voor winkelgebieden. Door de analyses van de Plek en de Mensen krijgen we meer inzicht in deze aspecten en daarmee in de vitaliteit van Klundert. De zes aspecten zijn:

- ***Schoon, heel en veilig:*** de mate waarin het centrum schoon, goed onderhouden en veilig aanvoelt.
- ***Aanbod:*** de aanwezigheid van een divers winkelaanbod en andere functies in het centrum.
- ***Marketing en Promotie:*** de positionering van het gebied en hoe het gebruikmaakt van zijn 'place identity'.
- ***Sfeer en beleving:*** de sfeer en beleving die het centrum uitstraalt, waardoor het aantrekkelijker wordt.
- ***Samenwerking:*** de mate van samenwerking tussen verschillende partijen in het centrum.
- ***Toegankelijkheid:*** de bereikbaarheid en toegankelijkheid van een centrum en haar functies voor de bezoeker.

Door naar deze aspecten te kijken, wordt duidelijk hoe het centrum functioneert en welke opgaven er spelen. Dit biedt handvatten voor het formuleren van uitgangspunten voor de toekomst van Klundert. In het bijgevoegde bouwstenen document *(bijlage 1)* wordt de uitgebreide vitaliteitsscan besproken.

Vitaliteitsscan

- **Onderhoud groen**
- Enkele **drukke verkeerspunten**

- **Leegstand**, maar gespreid en grotendeels buiten het hart is.
- **Compleet en ruim winkelaanbod**, veel MKB
- **Horeca** beperkt en niet hoogwaardig, teveel gespreid
- **Weinig benutte parels voor cultuur, historie** en muziek in centrum/vesting (ruimtelijk en organisatorisch)

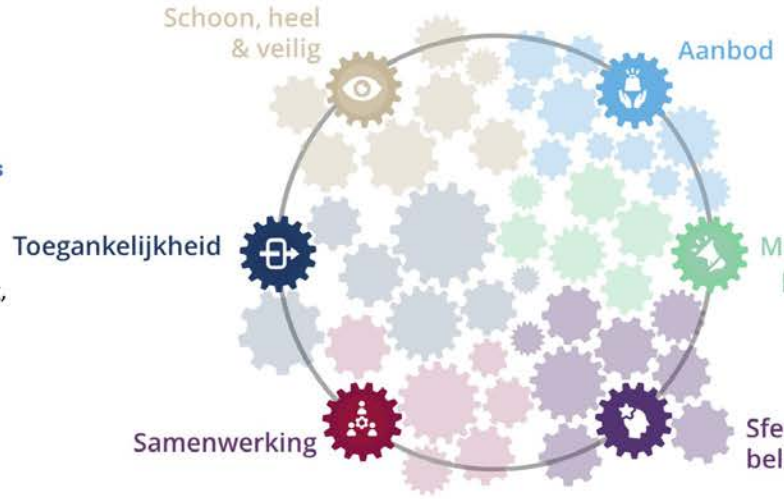

- **Goede bereikbaarheid met auto en fiets** en meestal **voldoende parkeergelegenheden**
- **Beperkt openbaar vervoer**
- Looproutes en bewegwijzering aanwezig, denk aan **'Kuieren door Klundert'.**
- **Doorgaand autoverkeer** dwars door centrum

- **Organiserend vermogen:** Veel evenementen en hoogwaardig (trekt ook regio)
- Bescheiden maar ook trots: **'we regelen het wel'**
- Klundert als vestingstad versterken (**identiteit**).

- Ondernemersfonds: **reclamebelasting**
- **Betrokken ondernemers en verenigingen**: onderlinge samenwerking vaak goed maar kan meer uit gehaald worden.
- Veel activiteiten komen samen bij De Niervaert

- Bottekreek en loopbruggen in potentie **centrale ontmoetingsplek**
- Parkeren **verstoort zichtlijnen** Bottekreek
- Westerstraat **verrommeld**
- **Levendigheid onder druk**: samenhang ontbreekt
- Verlichting is sfeervol. **Klundert bij Kaarslicht**

Relevante trends en ontwikkelingen voor Klundert

Welke ontwikkelingen komen er op Klundert af?

De geschiedenis van Klundert laat zien dat verschillende ontwikkelingen invloed hebben gehad op de huidige uitstraling van het centrum. Ook nu zijn er diverse trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de manier waarop het centrum functioneert en zich zal blijven ontwikkelen.

Van winkelgebieden naar gebieden met winkels

Het winkellandschap verandert snel en structureel. Het aantal fysieke winkels neemt af, terwijl de leegstand toeneemt. Centra staan voor de uitdaging om zich te transformeren van een 'place to buy' naar een 'place to be'. Hierbij speelt de transformatie van leegstaande winkelpanden naar andere functies een cruciale rol. Functieverbreding is niet alleen nodig om leegstand op te vullen, maar draagt ook bij aan meer bezoekmotieven en de aantrekkingskracht van compacte winkelgebieden. Dit betekent dat een centrum niet alleen ruimte biedt voor winkels, maar ook voor maatschappelijke voorzieningen, horeca en cultuur.

Naar verwachting zal het aantal winkels in Nederland en Klundert geleidelijk blijven afnemen, wat de leegstand verder zal doen toenemen. Om aantrekkelijk en vitaal te blijven, zal het centrum van Klundert zich in de toekomst moeten verbreden: van een winkelcentrum waar je alleen spullen kunt kopen, naar een levendig dorpshart waar je ook graag verblijft. Zo blijft het centrum zowel gezellig als aantrekkelijk voor bezoekers en ondernemers.

Supermarkten onmisbaar in dorpscentra

Supermarkten zijn essentieel voor het behoud van vitale wijken en dorpen. Ze zijn de dragers van kleine en middelgrote centra, omdat andere winkels, horeca en dienstverleners profiteren van de aantrekkingskracht die ze uitoefenen. Een moderne service-supermarkt kan tussen de 10.000 en 12.000 bezoekers per week trekken, waarvan andere winkels in de buurt meeliften. Naast de economische voordelen vervult een supermarkt ook een belangrijke sociale functie: het is een natuurlijke ontmoetingsplek waar dynamiek ontstaat en inwoners elkaar treffen

Klundert heeft momenteel één supermarkt aan de Westerstraat, maar deze is relatief klein. Dit zorgt ervoor dat klanten naar omliggende centra trekken, wat de vitaliteit van Klundert niet ten goede komt. De supermarkt is echter een belangrijke trekker van bezoekers in het centrum en speelt een cruciale rol in het functioneren van andere winkels. Daarom is het van groot belang dat de supermarkt niet alleen behouden blijft, maar ook uitbreidt en op de juiste manier wordt geïntegreerd in het centrum van Klundert. Op die manier kunnen de winkels optimaal profiteren van elkaars bezoekers, en wordt het voor klanten aantrekkelijker om verschillende winkels te bezoeken.

Horecamarkt groeit, ook op termijn

In de huidige belevingseconomie is horecabezoek een belangrijke vorm van vrijetijdsbesteding geworden. We hebben meer te besteden en eten en drinken steeds vaker buitenshuis. Het belang van horeca als ontmoetingsplek in dorpscentra neemt hierdoor sterk toe. Het horeca-aanbod groeit zowel in termen van bestedingen als behoeften, met name op het gebied van fast-service, restaurants en hotels. Combinaties van afhaal- en bezorgdiensten blijven belangrijk en worden de nieuwe standaard. Horeca is essentieel voor de aantrekkingskracht en verblijfskwaliteit van een centrum, voor zowel de lokale inwoners als bezoekers van buitenaf.

Klundert heeft een aantal horecazaken, waarvan enkele goed gelegen zijn aan de Bottekreek. Toch is het aanbod nog beperkt en kan het op kwaliteit worden versterkt. Een waardevolle aanvulling zou zijn om een klein horecagebied te creëren in het historische deel van het centrum, waardoor ook het toeristische karakter van Klundert verder kan groeien.

Opvolging

Het aantal fysieke winkels neemt af, onder andere door vergrijzing onder ondernemers en het gebrek aan opvolging. Zelfs goedlopende winkels met sterke ondernemers kunnen in de toekomst moeite hebben om te overleven. Een belangrijke factor hierbij is dat het voor jonge ondernemers steeds lastiger wordt om een starterskrediet te verkrijgen, waardoor het aan startkapitaal ontbreekt.

Klundert ondervindt, net als veel andere landelijke gebieden, de gevolgen van deze trend. Dit maakt het des te belangrijker om bestaande ondernemers te ondersteunen, maar ook om actief te werken aan het aantrekken van meer bezoekers uit Klundert en de omliggende regio. Een aantrekkelijk centrum trekt mensen naar de straat, en mensen op straat trekken weer andere mensen aan – dit biedt nieuwe kansen voor ondernemers.

Samenwerking is essentieel

Toekomstbestendige en aantrekkelijke centra vereisen samenwerking tussen de gemeente, ondernemers en vastgoedeigenaren. Door goede samenwerking kunnen zij de effectiviteit en impact van hun acties aanzienlijk vergroten.

Ook de gemeente Moerdijk erkent het belang van samenwerkingen met diverse partners, zoals buurtbewoners, sportverenigingen, scholen, woningcorporaties en projectontwikkelaars. In Klundert is er al een ondernemersvereniging (KOK) en weet men elkaar goed te vinden. Toch is het belangrijk dat, voor de verdere versterking van het centrum, de samenwerking nog verder wordt uitgebreid en het organiserend vermogen van Klundert wordt geoptimaliseerd. Dit kan bijvoorbeeld door nieuw leven in de ondernemersvereniging te blazen, een BIZ (bedrijveninvesteringszone) op te zetten, of een centrummanager aan te stellen.

Onderscheidende positionering

Voor de mobiele consument is een bezoek aan een centrum steeds meer een bewuste keuze. Het is daarom essentieel dat een centrum zich onderscheidt met een duidelijke positionering: wat voor centrum willen we zijn? Deze positionering moet worden ondersteund door een gerichte marketing- en promotiestrategie, zodat het centrum ook aantrekkelijk wordt vanuit recreatief en toeristisch perspectief.

Ook voor Klundert is het belangrijk om een duidelijke identiteit te hebben: wat voor centrum is Klundert nu, en wat voor centrum wil het in de toekomst zijn? De centrumvisie moet antwoord geven op deze vraag. Het ligt voor de hand om de rijke cultuurhistorie van deze vestingstad beter te benutten, zowel voor de bestaande bewoners als voor bezoekers van buitenaf. Het uitvoeringsprogramma zal verder uitwerking geven aan deze visie.

Opgaven voor Klundert

Het centrum van Klundert heeft een stevige basis voor de toekomst, dankzij de rijke historie, de mooie vesting, de goede voorzieningen en de betrokken burgers en ondernemers. Toch liggen er een aantal belangrijke opgaven die actie vereisen en die de doorontwikkeling van het centrum noodzakelijk maken.

Kijkend naar de trends en ontwikkelingen, wordt duidelijk dat niets doen geen optie is. Een te kleine supermarkt kan op den duur leiden tot een grotere afvloeiing van dagelijkse boodschappen naar andere kernen. Omdat supermarkten een belangrijke trekker zijn voor een centrum, komt hierdoor ook het aanbod van andere voorzieningen onder druk te staan. In combinatie met de opvolgingsproblematiek kan dit ertoe leiden dat het voorzieningenniveau in Klundert afneemt. Minder bezoekers in het centrum betekent ook dat de ontmoetingsfunctie en de sociale cohesie van het centrum in gevaar komen. Dit sneeuwbaleffect kan ervoor zorgen dat potenties niet volledig worden benut en zelfs dat bepaalde plekken verloederen. Kortom, niets doen zou leiden tot een geleidelijke achteruitgang. Er zijn een aantal belangrijke opgaven die aandacht verdienen, waarop ingespeeld wordt in verschillende ambitielijnen: het boodschappencentrum, maatschappelijke functies in het centrum, en toerisme. Deze thema's zullen ook in het volgende hoofdstuk (ambitie) verder worden uitgewerkt.

- Vernieuwing/uitbreiding van de supermarkt;
- Verbeteren van leefbaarheid en functioneren van de Doorsteek;
- Vernieuwing zorgvastgoed/welzijnskamer in het centrum;
- Woningen senioren en starters in het centrum om het centrum een leefbare plek te maken;
- Vergroten van het aanbod horeca;
- Aantrekken en vasthouden toeristen, om kansen ondernemers te vergroten;
- Beter activeren en beleefbaar maken cultureel erfgoed (Stadhuis, Vesting, 'de Stad Klundert', museum, ...);
- Versterken relatie met het water van de Bottekreek. Meer plekken/routes aan het water;
- Organiseren van evenementen en activiteiten eenvoudiger maken in het centrum;
- Aanpak openbare ruimte en bruggen vindt momenteel plaats. Opwaarderen van de uitstraling en verblijfs- en leefkwaliteit van de Westerstraat is daarbij nog een belangrijke opgaven.

3.

AMBITIE VOOR DE TOEKOMST

5 historische plekken rond Bottekreek met eigen gezicht en kwaliteit

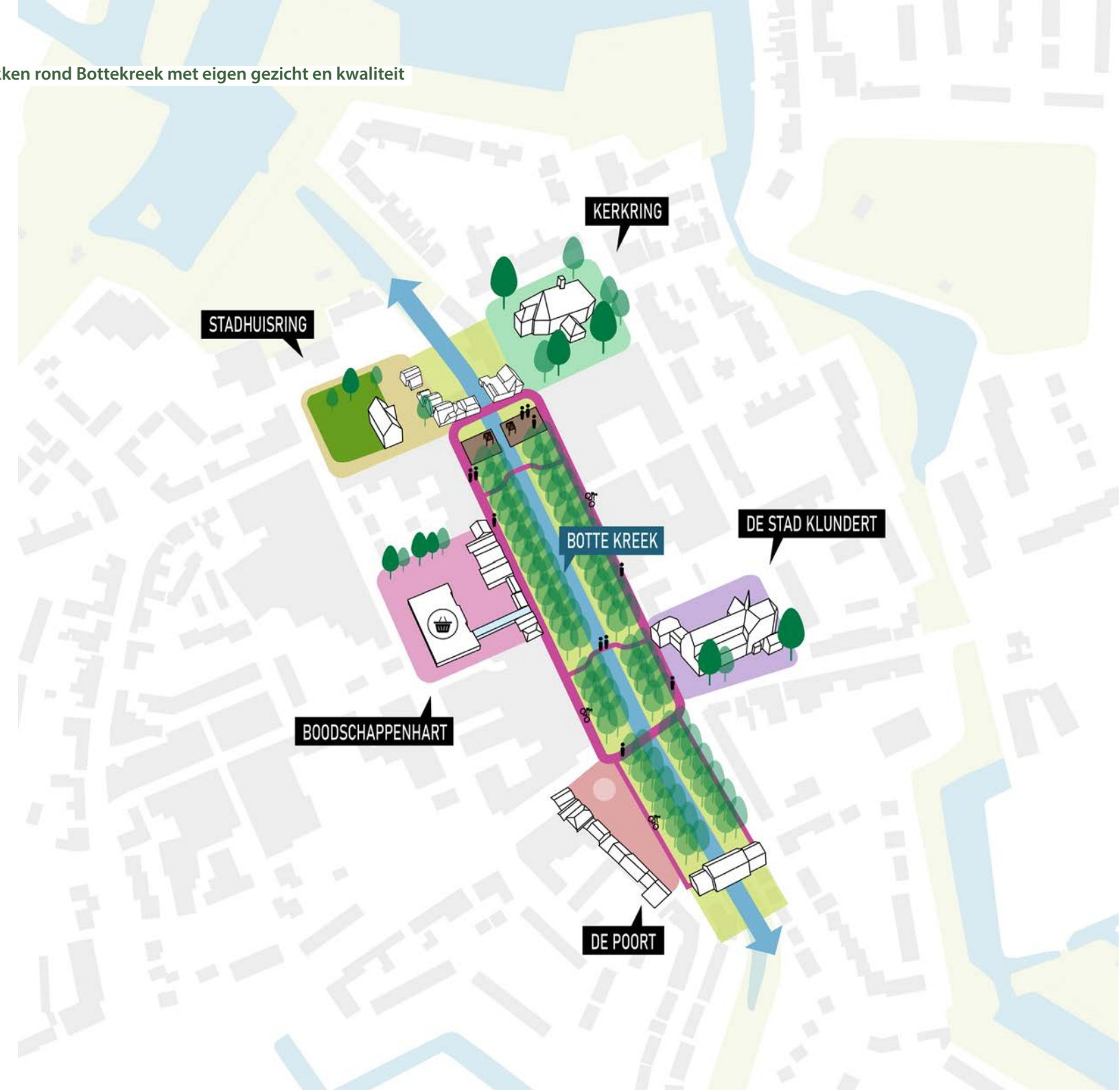

AMBITIE VOOR DE TOEKOMST

03

Het is van cruciaal belang om de actuele opgaven aan te pakken. Met het oog op de verschillende uitdagingen voor Klundert, staat de volgende ambitie centraal:

In 2035 is Klundert de ideale plek voor zowel inwoners als bezoekers om te genieten van een groene en gastvrije omgeving. Klundert wordt erkend als het compacte en complete boodschappenhart, waar mensen graag komen voor hun dagelijkse inkopen. Het centrum is niet alleen een plek voor winkels, maar ook voor wonen, horeca en andere functies, waardoor het een levendige ontmoetingsplek wordt. Het maatschappelijke hart van Klundert brengt mensen samen en versterkt de sociale cohesie. De unieke parels van Klundert worden met elkaar verbonden, waardoor de stad een toeristische trekpleister wordt, vol verhalen die bezoekers nieuwsgierig maken. Het centrum ademt historie en is tegelijkertijd levendig, gastvrij en sfeervol. Lokaal ondernemerschap geeft het centrum zijn eigen identiteit.

We richten ons op drie ambitielijnen die voortvloeien uit deze visie. Deze lijnen schetsen hoe Klundert er in 2035 uit zou moeten zien.

Een vitaal voorzieningencentrum

Klundert is een aantrekkelijke bestemming met voorzieningen voor iedereen. De focus ligt op het vestigen van verschillende functies op strategische locaties in het centrum, met name rondom het hart van Klundert (de Bottekreek), om zo synergie te creëren.

Het winkelaanbod in het centrum is compact en geclusterd rond de Doorsteek, de Voorstraat en de supermarkt, het zogenaamde boodschappenhart. Klundert biedt een compleet en gevarieerd aanbod voor de dagelijkse boodschappen, wat veel bezoekers naar het centrum trekt. Daarom is het van belang om het huidige aanbod te behouden en te versterken. Dit betekent dat het boodschappenbezoek optimaal ondersteund moet worden, met een passende supermarkt, goede bereikbaarheid en voldoende (nabije) parkeervoorzieningen voor zowel fietsers als automobilisten.

De Stadhuisring, de Kerkring en 'de Stad Klundert' bieden juist meer ruimte voor culturele en maatschappelijke voorzieningen, evenals de horeca. We streven naar een gevarieerd horeca-aanbod, waaronder een hotel, restaurant en café, die zowel overdag als 's avonds geopend zijn. Dit draagt bij aan de aantrekkingskracht van het centrum en de beleving van de bezoekers. Daarnaast krijgen culturele en maatschappelijke voorzieningen een prominentere rol in het centrum, zodat mensen om diverse redenen naar Klundert komen. Omdat deze verschillende voorzieningen allemaal met de Bottekreek verbonden zijn, neemt het aantal combinatiebezoeken toe. Dit is essentieel voor de vitaliteit van het voorzieningencentrum, omdat een langer verblijf van consumenten in het centrum leidt tot hogere bestedingen in verschillende sectoren.

Een gastvrij en groen hart voor iedereen

Klundert is een gastvrij centrum voor iedereen. Zoals eerder beschreven, is het essentieel dat het centrum een breed scala aan voorzieningen biedt, inclusief zorg- en medische functies. Dit maakt Klundert niet alleen gastvrij, maar ook gezond en toegankelijk voor iedereen. De concentratie van deze voorzieningen draagt bovendien bij aan de aantrekkelijkheid van het centrum als woonlocatie, zowel binnen als in de directe omgeving.

Een inclusief en gastvrij centrum biedt daarnaast aantrekkelijke, groene verblijfsplekken in de openbare ruimte. Voldoende groen, goed doorlopende routes en bankjes bevorderen beweging en creëren een prettige sfeer. Ons streven is om van het centrum een fijne plek te maken waar mensen kunnen ontspannen en elkaar ontmoeten, te midden van een groene omgeving.

Een groen centrum biedt op verschillende terreinen aanzienlijke voordelen, zowel ecologisch, sociaal, economisch als emotioneel. Groen draagt in belangrijke mate bij aan een aantrekkelijk verblijfsklimaat, wat de verblijfsduur verlengt en ontmoetingen tussen mensen stimuleert. Daarnaast bevordert groen een gezondere leefomgeving. Het nodigt uit tot beweging en heeft een positief effect op de mentale gezondheid en concentratie. Ook de ecologische voordelen zijn niet te onderschatten. Groen zorgt voor een koeler centrum in de zomer, vermindert de kans op wateroverlast bij hevige regenbuien, en draagt bij aan biodiversiteit en natuur in het hart van het centrum.

Een boeiend vestingstadje dat verbindt

Klundert is een vestingstad die zowel boeit als verbindt. De 'sense of place' maakt een plek uniek en geeft het karakter. Bezoekers en inwoners zijn op zoek naar authentieke en betekenisvolle ervaringen, die niet alleen via de uitstraling van een stad, maar ook door de lokale cultuur, gebouwen, functies, activiteiten, imago en sfeer tot leven komen. Voor Klundert biedt de rijke geschiedenis als vestingstad, het unieke erfgoed (zoals het Stadhuis), de Bottekreek, bijzondere evenementen en het gemeenschapsgevoel van trots, een sterke 'sense of place'.

In 2035 biedt Klundert een uitnodigend centrum met een aantrekkelijke uitstraling die volledig aansluit bij de unieke identiteit van de stad. De basis is goed verzorgd, met een schoon, heel en veilig centrum, en een openbare ruimte die uitnodigt tot verblijf en ontmoeting. Dit vraagt om het creëren van aantrekkelijke plekken die duidelijk de historische charme van Klundert uitstralen. Door mooie wandel- en fietsroutes door het centrum en langs de vestingwerken aan te leggen, worden verbindingen gecreëerd die bezoekers in staat stellen om volledig te ervaren wat Klundert te bieden heeft.

In termen van leefstijlen wordt hiermee de 'Inzichtzoeker' beter bediend. Dit gebeurt door meer nadruk te leggen op historie en cultuur, en door wandelen en fietsen in de omgeving te stimuleren. Ook andere plekken in Nederland maken gebruik van de 'sense of place', bijvoorbeeld in de openbare ruimte, beeld en evenementen. Een goed voorbeeld hiervan is Drakendorp Beesel, waar het thema wordt doorgevoerd in straatnaambordjes en beelden.

Levendige ontmoetingsplekken zorgen ervoor dat een centrum zoals Klundert mensen kan boeien en binden. Het is essentieel om ruimte te creëren voor recreatie, cultuur, sport, spel en evenementen, aangezien dit tal van voordelen met zich meebrengt. Het bevordert niet alleen de fysieke en mentale gezondheid van de inwoners, maar stimuleert ook sociale interactie. Een goed voorbeeld hiervan is het activeren van de Bottekreek, die een centrale rol kan spelen in het creëren van zulke dynamische en verbindende plekken.

Doelen 2035

Concreet leidt dit tot de volgende doelen:

1. COMPLEET EN LEVENDIG BOODSCHAPPENHART.

Het vergroten en vernieuwen van de supermarkt als katalysator voor de vernieuwing van de Westerstraat en het activeren van de winkels aan de Voorstraat. Dit wordt zorgvuldig geïntegreerd in de bestaande winkelstructuur, wat zorgt voor een impuls en een compact, aantrekkelijk winkelhart.

2. IMPULS IN DE MAATSCHAPPELIJKE VOORZIENINGEN, LIEFST IN EN OM HET CENTRUM.

Gezondheidscentrum en welzijnswinkel.

3. VERGROTEN AANTREKKINGSKRACHT EN VERBLIJFSKWALITEIT VOOR BEWONERS EN TOERISTEN.

Het activeren van culturele voorzieningen, zoals het Stadhuis, 'de Stad Klundert', vestingwerken, en het creëren van een gezellig stadsplein met hoogwaardige verblijfskwaliteit. Ook moeten er meer kansen komen voor goede horeca, zowel voor de dag- als avondbezoekers.

4. VERBINDEN EN VERRIJKEN.

Het creëren van voorzieningen en activiteiten dicht bij elkaar, ondersteund door aantrekkelijke wandelroutes die ze verbinden. Klundert moet meer geïntegreerd worden in de historische en toeristische regio (zoals de Stelling, Willemstad, Hollandsch Diep, musea, vestingwerken), met ook kansen voor verbinding met het haven- en industriegebied van Moerdijk.

5. MEER RUIMTE VOOR WONEN VOOR STARTERS EN SENIOREN, IN EN OM HET CENTRUM.

Er moet meer ruimte komen voor wonen in het centrum, zodat de levendigheid toeneemt, het centrum beter functioneert en er meer sociale controle is. Mogelijke woonlocaties kunnen boven de vernieuwde supermarkt, boven bestaande winkels, in de gereformeerde kerk, of in getransformeerde panden liggen.

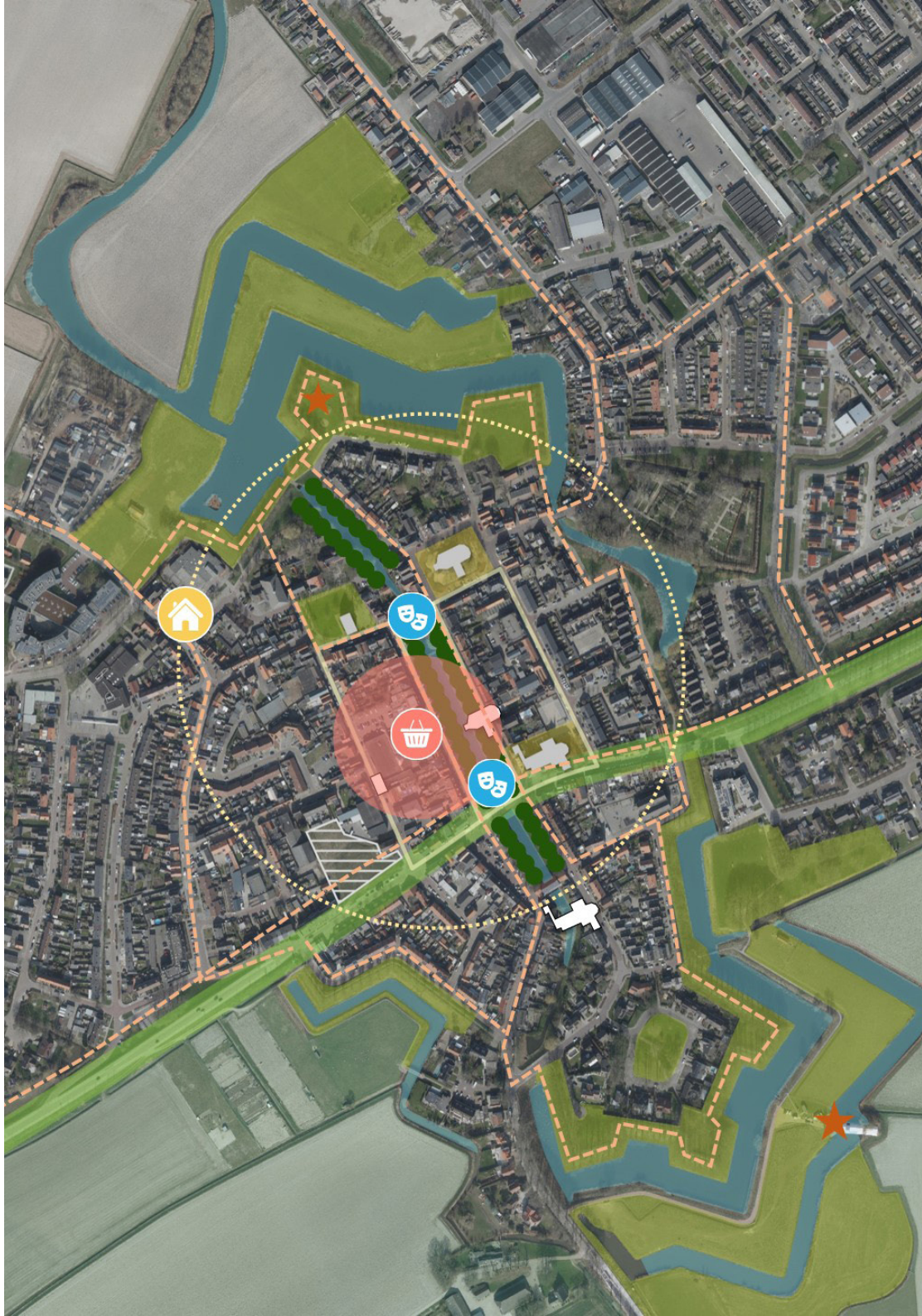

Visiekaart

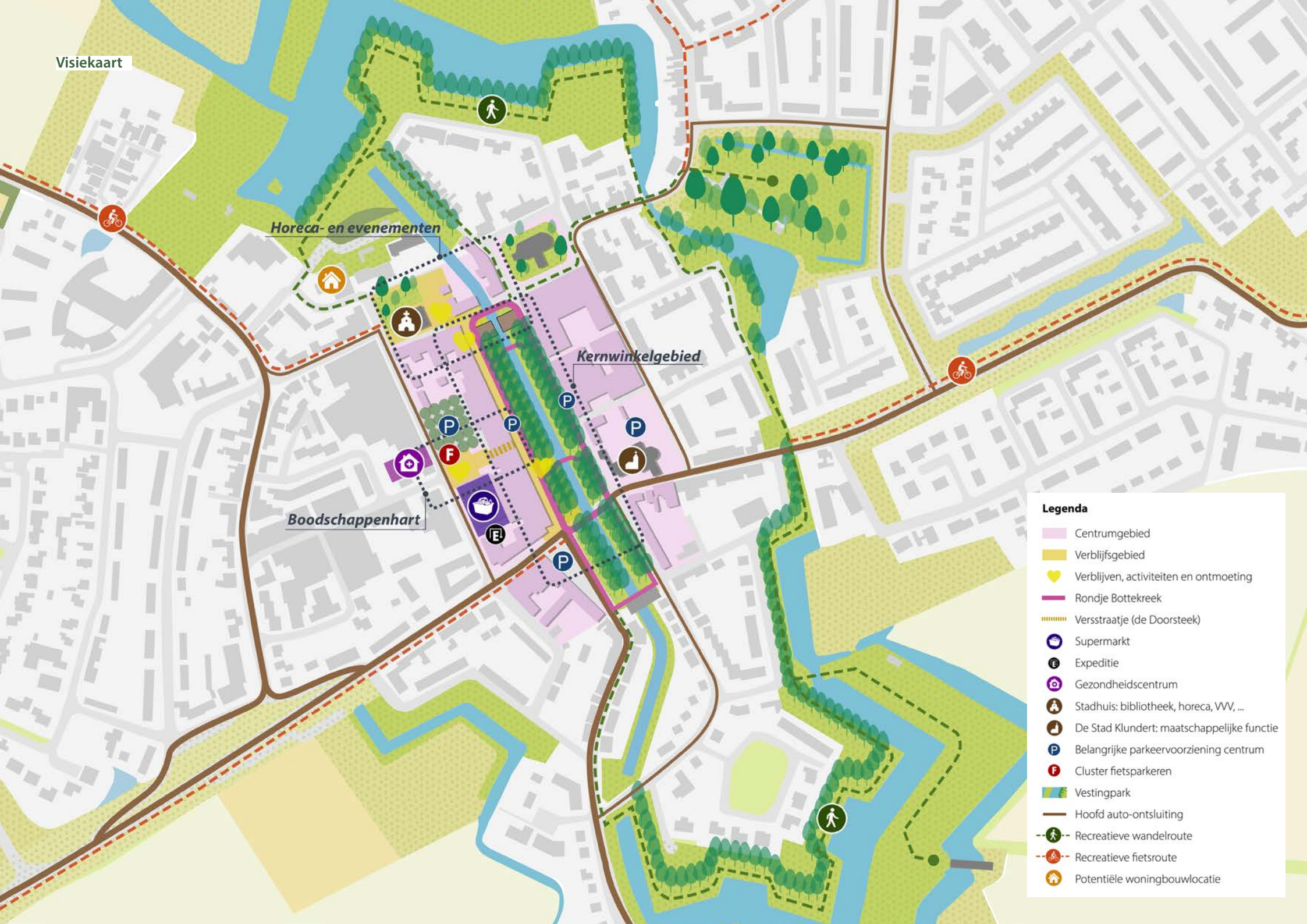
Horeca- en evenementen
Kernwinkelgebied
Boodschappenhart
Legenda
Centrumgebied
Verblijfsgebied
Verblijven, activiteiten en ontmoeting
Rondje Bottekreek
Versstraatje (de Doorsteek)
Supermarkt
Expeditie
Gezondheidscentrum
Stadhuis: bibliotheek, horeca, VVV, ...
De Stad Klundert: maatschappelijke functie
Belangrijke parkeervoorziening centrum
Cluster fietsparkeren
Vestingpark
Hoofd auto-ontsluiting
Recreatieve wandelroute
Recreatieve fietsroute
Potentiële woningbouwlocatie

9 adviezen

Om deze doelen te bereiken zijn er 9 adviezen opgesteld die voortborduren op de ambitielijnen:

1. Zet in op een compleet boodschappenhart. Het is belangrijk om te investeren in een compact, compleet en samenhangend boodschappenhart rond de Doorsteek, dat goed functioneert en sterke wandelverbindingen heeft met de rest van het centrum. Dit zal een positieve impuls geven aan de overige voorzieningen in het centrum. De vernieuwing van de supermarkt fungeert hierbij als vliegwiel. Het is van belang om deze vernieuwing zorgvuldig in te passen, vooral wat betreft expeditie en parkeervoorzieningen. Naast de supermarkt is er ruimte voor speciaalzaken met versproducten (zoals een bakker, slager, groenteboer, slijterij), wat een zogenoemd 'vers-straatje' kan creëren.

2. Hou het compact. Voor een toekomstbestendig en levendig centrum is het essentieel om zoveel mogelijk te kiezen voor het historische hart van Klundert als dé plek voor (nieuwe en vernieuwde) voorzieningen. Dit bevordert kruisbestuiving, vergroot het draagvlak en stimuleert ontmoetingen. Hoe dichter de voorzieningen bij elkaar liggen, hoe beter het centrum functioneert. Een compact centrum geeft de rest van Klundert een positieve impuls.

3. Een nieuw gezondheidscentrum bij het boodschappenhart. Cluster medische voorzieningen in een goed bereikbaar, comfortabel en duurzaam gezondheidscentrum, gekoppeld aan het boodschappenhart. Dit maakt het mogelijk om parkeergelegenheden te delen en dubbelbezoeken te stimuleren, wat de efficiëntie en aantrekkelijkheid van het centrum vergroot.

4. Werk vanuit het hart. Gebruik het historische hart van Klundert als het centrum van ontwikkeling en koppel zoveel mogelijk voorzieningen en evenementen hieraan. Verbeter de samenhang door aantrekkelijke routes en een logische, overzichtelijke inrichting van het gebied, met behoud van de mooie, historische uitstraling. Vergroot de verblijfskwaliteit door het creëren van fijne plekken om te zitten (zowel openbaar als op terrassen). Maak gebruik van bestaande kwaliteiten, zoals het water, de omgeving van het Stadhuis en 'de Stad Klundert'. Vergroot de historische beleving van deze monumenten door ze te activeren met aantrekkelijke functies. Zorg ervoor dat nieuwe ontwikkelingen zorgvuldig aansluiten bij de historische maat, schaal en architectuur.

5. Trek toeristen en hou ze langer vast. Meer toeristen zorgen voor meer draagvlak voor de lokale voorzieningen en horeca. Klundert heeft toeristische potentie, met bezienswaardigheden, zoals het Stadhuis, 'de Stad Klundert', vestingwerken, de Bottekreek, het Poortgebouw en lokale evenementen. Het is belangrijk om deze locaties te activeren en uit te breiden waar mogelijk. Het versterken van verbindingen door interessante wandelroutes en rondjes kan het gebied verder tot leven brengen. Het Stadhuis zou een openbare, levendige functie kunnen krijgen, en het is belangrijk na te denken over plekken waar bezoekers, na een dagje historie en winkelen, kunnen blijven hangen.

6. Onderscheid je. Zorg ervoor dat het centrum van Klundert zich op bepaalde vlakken kan onderscheiden. Dit kan door beter in te spelen op het lokale DNA en de geschiedenis, maar ook door verborgen parels van de stad te activeren. Maak het centrum beleefbaar en vertel de verhalen van Klundert. Het centrum moet geen kleinere versie van Willemstad zijn, maar een unieke bestemming op zichzelf. Klundert is sterk in het organiseren van unieke evenementen en het ondersteunen van lokaal ondernemerschap. Lokale winkels en producten geven het centrum identiteit en authenticiteit, wat ook toeristische potentie biedt.

7. Maak een gezellig verblijfsgebied. Creëer een of meerdere gezellige plekken waar het goed vertoeven is en waar mensen graag langer blijven en elkaar ontmoeten. Het is belangrijk om overlast van autoverkeer op deze plekken te beperken en groen voldoende ruimte te geven. Dit biedt ook kansen voor de uitbreiding van horeca en terrassen. Daarnaast moet er ruimte zijn voor spontane activiteiten zoals muziekoptredens, waarmee deze plek het hart van de evenementen in Klundert kan worden.

8. Maak van omgeving Bottekreek en stadhuis een evenementenlocatie. Ondersteun lokale evenementen door de regeldruk te verlagen en de nodige faciliteiten te bieden. De Bottekreek en het Stadhuis kunnen hierbij een belangrijke rol spelen als levendige en toegankelijke evenementenlocaties.

9. Zoek mogelijkheden om wonen toe te voegen. Het hart van het centrum is een aantrekkelijke plek voor zowel starters als senioren. Zet bij vernieuwing en de aanleg van nieuwe voorzieningen in op wonen boven bestaande panden, indien dit mogelijk en passend is. Ook herontwikkeling van verouderde bedrijfspanden en leegkomend maatschappelijk vastgoed biedt kansen. Meer woningen in het centrum leiden tot meer levendigheid en een grotere bezoekersstroom. Bewoners kunnen genieten van het centrum, met de extra kwaliteit van een groen ommetje richting de vestingwerken. De revitalisering van het centrum maakt het aantrekkelijker om woningbouw toe te voegen in het centrum.

4.

VLIEGWIELPROJECTEN

VLIEGWIELPROJECTEN

04

De ambitie, samen met de bijbehorende adviezen, kan worden vormgegeven in een aantal vliegwielprojecten. Deze projecten maken het mogelijk om koppelkansen te identificeren, zodat na vaststelling direct actie kan worden ondernomen en de verdere ontwikkeling in gang wordt gezet. Hierbij wordt ingespeeld op lopende initiatieven en actuele vraagstukken.

Zo ontstaan enkele sleutelprojecten voor de toekomst, die we op korte, middellange en lange termijn tot uitvoering zouden moeten brengen en die de aanzet geven voor verdere (door)ontwikkeling.

Meer dan alleen een supermarkt

Vliegwielproject 1: Doorontwikkeling Westerstraat en Doorsteek

Er zijn volop kansen om de Westerstraat en Doorsteek te transformeren tot een vitale en dynamische omgeving met diverse functies. De Westerstraat kampt momenteel met verschillende uitdagingen: het heeft weinig uitstraling en identiteit, en de verbinding met de Voorstraat wordt onvoldoende gemaakt via de huidige Doorsteek.

De doorontwikkeling van de Westerstraat en de Doorsteek vormt een cruciaal vliegwielproject, omdat dit samen met de verbetering van de supermarkt (zie volgend vliegwielproject) het boodschappenhart compact en krachtig maakt. De Doorsteek kan getransformeerd worden tot een 'versstraatje' waar (lokale) verse producten verkocht worden. Dit zal niet alleen het aantal bezoekers verhogen, maar ook het boodschappencentrum compacter maken. De vernieuwde Doorsteek vormt een aantrekkelijke verbinding tussen belangrijke trekpleisters, zoals de supermarkt en de winkels aan de Voorstraat, wat het tot een interessante locatie maakt voor ondernemers om zich te vestigen. Het toevoegen van elementen in open ruimtes en een aantrekkelijk lichtplan maakt deze verbinding kwalitatief beter, zodat het meer een winkelstraatje wordt in plaats van een doorgang.

Een belangrijke ontwikkeling in de Westerstraat zou de realisatie van een duurzaam en compleet gezondheidscentrum zijn, waarin verschillende zorgfuncties samenkomen. Dit gezondheidscentrum, in combinatie met de vernieuwde supermarkt, kan de Westerstraat en de voormalige parkeerplaats van de Albert Heijn een belangrijke impuls geven. Daarnaast biedt het kansen voor extra woningen boven het zorgcentrum, wat bijdraagt aan de levendigheid van het centrum. Door maatschappelijke voorzieningen in of rondom het centrum te plaatsen, kan dit gebied uitgroeien tot het kloppend hart van een hechte gemeenschap.

Door de Westerstraat en Doorsteek te ontwikkelen tot een aantrekkelijk boodschappenhart, met een vernieuwde Doorsteek, een sterke supermarkt en maatschappelijke voorzieningen, wordt ingespeeld op de ambitielijnen 'Vitaal voorzieningencentrum' en 'Gastvrij en groen hart voor iedereen'.

Schets doorontwikkeling Westerstraat

Vliegwielproject 2: Uitbreiding supermarkt

Het is gewenst om de huidige supermarkt van circa 700 m^2 WVO uit te breiden naar maximaal 1400 m^2 WVO, zodat deze een volwaardige supermarkt wordt die toekomstbestendig is. Dit blijkt ook uit het bezoekersonderzoek en de gevoerde gesprekken. De supermarkt speelt namelijk een sleutelrol als motor voor een vitaal boodschappenhart.

Het huidige formaat van de supermarkt vormt een uitdaging. De locatie is niet optimaal binnen de winkelstructuur, er zijn beperkingen in de expeditie van voorraad en het parkeren is versnipperd en slecht zichtbaar.

De supermarkt is een belangrijk vliegwielproject, omdat deze op verschillende manieren het boodschappenhart zou kunnen versterken. Diverse scenario's zijn afgewogen en er zijn gesprekken gevoerd met de betrokken partijen. Enkele belangrijke punten die naar voren kwamen, zijn:

- Een directe relatie met de Doorsteek en de Voorstraat
- Een veiligere en efficiëntere expeditie met minder overlast
- Een groot parkeerterrein voor de deur
- Mogelijkheid voor wonen boven de supermarkt

Na gesprekken met de supermarkt en onderzoeken naar gemeentelijke eigendommen en vastgoed van eigenaren is er een voorkeursscenario ontwikkeld voor de ligging van de supermarkt. Het gekozen scenario is het zogenoemde T-model, waarbij het parkeren en de expeditie aan de Westerstraat plaatsvinden. Dit zorgt ervoor dat de Voorstraat en Doorsteek het hart van het gebied vormen, wat de omliggende winkels een boost geeft van de vernieuwde supermarkt. Het T-model bevordert ook de integrale ontwikkeling van de Westerstraat en Doorsteek, waarin zorgfuncties en woningen worden meegenomen. Daarnaast wordt het parkeerterrein vergroend, de achterzijde van de panden aan de Voorstraat krijgt een verbeterde uitstraling, en de expeditie wordt afgeschermd om overlast en veiligheidsrisico's te verminderen. Dit geeft het gebied een positieve impuls.

Tegelijkertijd vraagt dit scenario om aanzienlijke investeringen in tijd en geld, waardoor er ook nagedacht wordt over tijdelijke maatregelen om de capaciteit van de supermarkt te vergroten tijdens de transformatie.

Met een vernieuwde supermarkt in een kwalitatief boodschappenhart wordt er bijgedragen aan de ambitielijn 'Vitaal voorzieningencentrum'.

HOTEL

HET OUDE RAADHUIS

Vliegwielproject 3: Nieuw leven in de historie

Klundert herbergt vele culturele parels die van groot belang zijn voor de identiteit van het centrum. Het is essentieel om deze cultuurhistorische waarde te activeren, zodat het DNA van Klundert versterkt wordt. Momenteel worden veel van deze parels onvoldoende benut, waardoor ze niet de waardering krijgen die ze verdienen. Iconen zoals het Stadhuis zijn vrijwel niet toegankelijk voor het publiek, wat een gemiste kans is.

Het vliegwielproject richt zich op het nieuw leven inblazen van de historie van Klundert. Het is cruciaal dat belangrijke plekken, zoals het Stadhuis, weer teruggegeven worden aan de gemeenschap. Het Stadhuis is een van de weinige authentieke gebouwen in Klundert en dient als symbool voor de lokale gemeenschap. De gemeente is momenteel samen met BOEi bezig met een onderzoek naar een toekomstbestendige invulling van het Stadhuis. Mogelijke functies zijn onder andere een bibliotheek, een VVV-kantoor, museale opstellingen en kleinschalige horeca, zoals een koffiecorner. Daarnaast blijft het mogelijk om er te vergaderen of te trouwen. Het Stadhuis kan zo een katalysator worden voor de herontwikkeling van de Stadhuisring, wat een aangename verblijfslocatie voor inwoners en bezoekers kan worden.

Daarnaast beschikt Klundert over de prachtige 'de Stad Klundert', een kerkgebouw dat al een maatschappelijke functie vervult, maar potentieel meer mogelijkheden heeft voor een breed scala aan functies die samenkomen en ontmoeting bevorderen. De gereformeerde kerk heeft daarnaast kansen voor transformatie naar woningbouw.

De Bottekreek vormt ook onderdeel van dit vliegwielproject. Een belangrijk onderdeel van het hart van Klundert, die in potentie veel beter beleefbaar kan worden gemaakt. In lijn met de herinrichtingsplannen is het mogelijk om het gebied dichter bij het water te brengen, waardoor de Bottekreek geactiveerd kan worden als een aantrekkelijke plek voor zowel inwoners als bezoekers.

De vestingwerken vormen een iconische locatie die de "sense of place" van Klundert onderstreept. De oude vestingmuren en de 'Stenen Poppen' geven de cultuurhistorie van de stad een tastbare vorm. In de toekomst zou dit gebied een plek kunnen worden waar mensen graag verblijven, met een vestingpark rondom het centrum dat niet alleen cultuurhistorie herbergt, maar ook natuur en rust biedt. Door een ecologische inrichting, met onder andere divers maaibeheer, kan het park aantrekkelijk zijn om op verschillende momenten van het jaar te bezoeken. Klundert biedt volop mogelijkheden voor diverse wandel- en fietsroutes rondom de Bottekreek en de vestingwerken. De iconen van de stad, zoals de vesting, het Stadhuis, de kerken en de Bottekreek, kunnen worden gecombineerd in aantrekkelijke rondjes. Het activeren van de cultuurhistorie zal niet alleen de verblijfskwaliteit verhogen, maar ook bijdragen aan de ambitie van Klundert als 'Boeiend vestingstadje dat verbindt'.

Historische parels

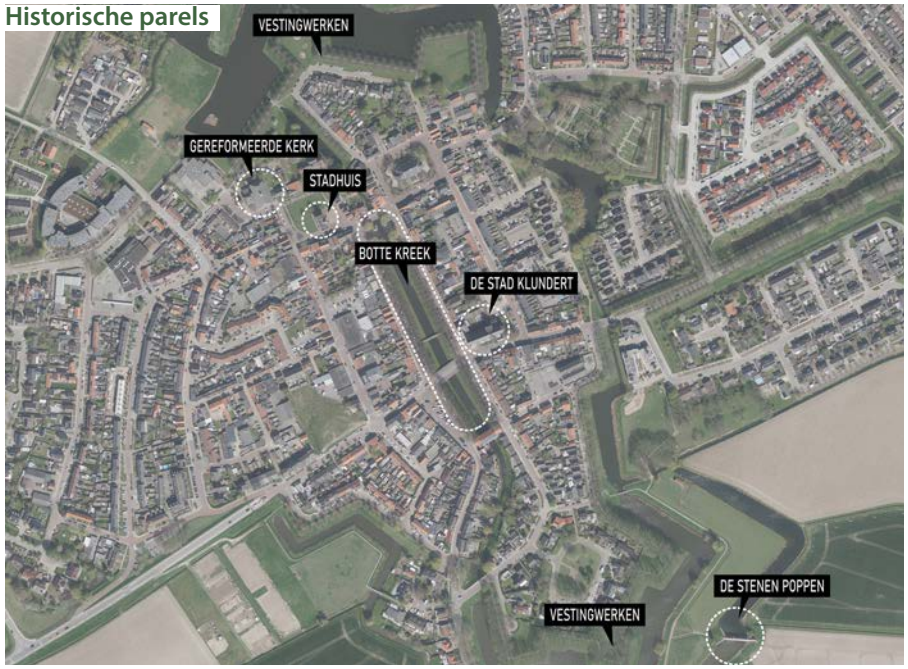

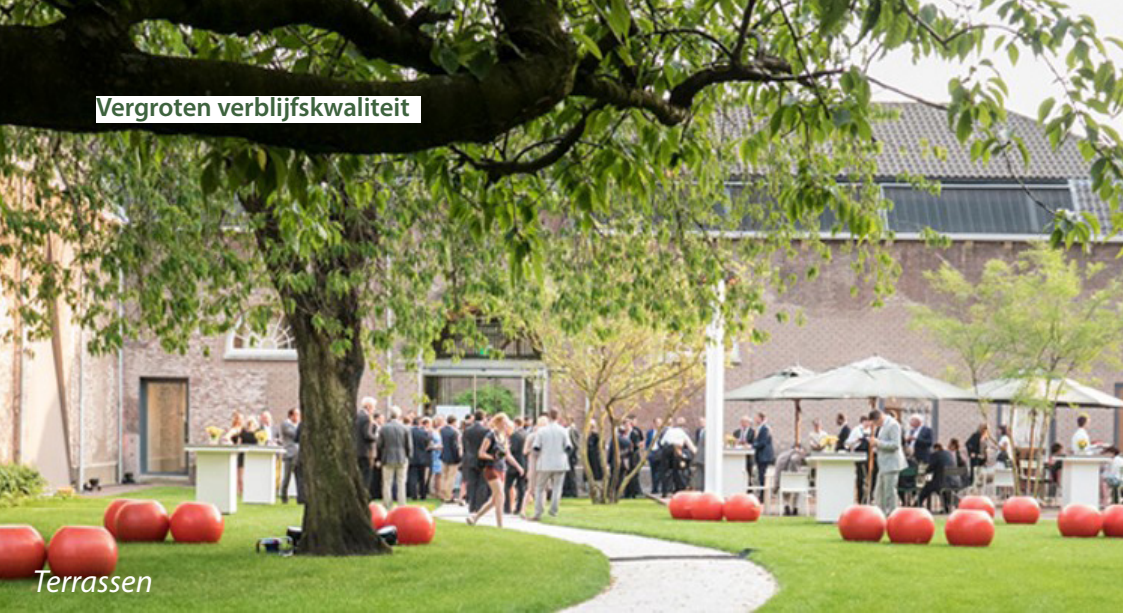
Vergroten verblijfskwaliteit
Terrassen

Podium aan het water

Diverse zitplekken

Water als attractie

Verblijfsoever op de zon

Stadstuin

Dorpsplein voor ontmoeting

Vliegwielproject 4: Vergroten verblijfskwaliteit: leven bij elkaar brengen in het centrum

Een verhoogde verblijfskwaliteit maakt van een plek niet alleen een aantrekkelijke bestemming, maar ook een ruimte waar mensen samenkomen en een levendige gemeenschap ontstaat. Voor Klundert liggen de kansen in het verbeteren van de openbare ruimte, het beter beleefbaar maken van de rijke cultuurhistorie, het faciliteren van mooie evenementen, en het versterken van de kwalitatieve horeca. De huidige plannen focussen al op de openbare ruimte, maar er zijn extra kansen om het verblijfsgebied verder te verbeteren. Door toevoeging van groen, zitgelegenheden, aantrekkelijke routes en plekken aan het water, kan het gebied nog meer worden geoptimaliseerd.

Een hoog verblijfsklimaat verhoogt de aantrekkelijkheid van het centrum, wat leidt tot meer economische activiteit en versterkte sociale cohesie. Dit is gunstig voor zowel de lokale bevolking als voor bezoekers en toeristen. Het vergroten van de verblijfskwaliteit is een vliegwielproject, omdat het op verschillende plekken in Klundert kan worden gestimuleerd, wat een bredere impact op het centrum heeft:

- Stadhuisring: het geactiveerde Stadhuis en verblijfsplein waar ook ruimte is voor horeca en culturele activiteiten.
- De Bottekreek (singelpromenade): door wandelen en verblijven aan het water te versterken, met paden en bankjes, kan de Bottekreek de aantrekkingskracht van Klundert vergroten.
- De Voorstraat (winkelpromenade): waar het compacte boodschappenhart niet alleen een plek voor boodschappen is, maar men ook elkaar kan ontmoeten in een aantrekkelijke plek.
- Vestingwerken: dat kan dienen als vestingpark voor de Klundertenaren en bezoekers.

Wanneer Klundert zich richt op een aantal interessante verblijfsplekken kunnen hier juist horeca en evenementen floreren. De Stadhuisring en Vlonders bieden hier kansen voor. Ook voor evenementen is het kansrijk om het centrum, met name dit gebied aan te merken als evenementenlocatie. Hiervoor is het raadzaam verder onderzoek te doen naar beleidsmatige aanpassingen, zoals vergunningsvoorwaarden voor evenementen, en hoe de balans tussen autoverkeer en verblijf in de openbare ruimte kan worden verbeterd.

Een sterk verblijfsgebied trekt niet alleen meer toeristen aan, maar houdt ze ook langer vast, wat de aantrekkingskracht, levendigheid en ondernemerskansen van Klundert verder vergroot. Door het leven van de bewoners te combineren met het verrijken van het centrum, en deze verblijfsplekken goed met elkaar te verbinden, wordt optimaal ingespeeld op alle drie de ambitielijnen voor Klundert.

Verblijfsgebied

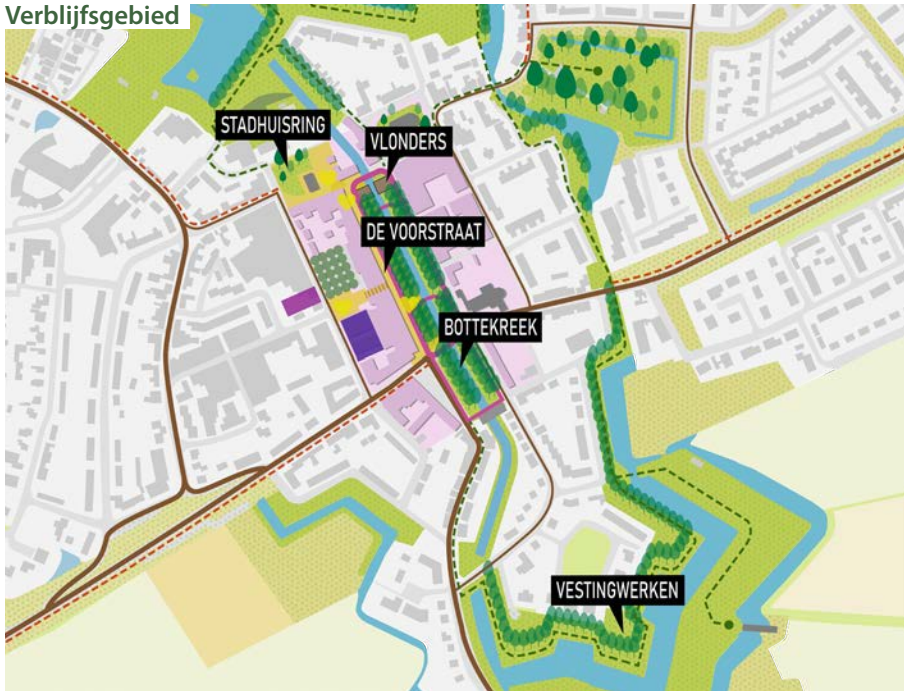

VESTINGPARK
BEGRAAFPLAATS
CENTRUM
DE STENEN POPPEN

Muziek, buitenbioscoop

Dorpsplein voor festiviteiten

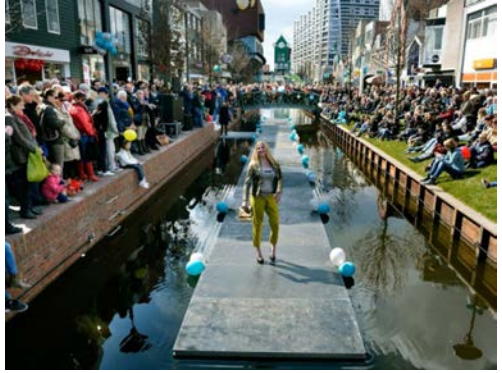

Theater, carnaval, ceremonie

Levendige Bottekreek

Streekmarkt

5.

UITVOERINGSSTRATEGIE EN AGENDA

UITVOERINGSSTRATEGIE EN AGENDA

05

De vliegwielprojecten uit het vorige hoofdstuk vormen de kern van de ambitie voor Klundert en geven de visie concrete richting. Door middel van deze projecten worden de ambities daadwerkelijk gerealiseerd en krijgt het centrum van Klundert de dynamiek die het nodig heeft voor een succesvolle toekomst. In dit hoofdstuk worden de stappen en maatregelen beschreven die nodig zijn om door te pakken en de beoogde verbeteringen daadwerkelijk uit te voeren.

De vliegwielprojecten zijn essentieel voor het behalen van de ambitielijnen van Klundert, die als volgt zijn vertaald:

- **Ambitielijn 'Vitaal voorzieningencentrum'** wordt gerealiseerd door de vliegwielprojecten 'Uitbreiding supermarkt', 'Doorontwikkeling Westerstraat en Doorsteek' en 'Verblijfskwaliteit vergroten'.
- **Ambitielijn 'Gastvrij en groen hart voor iedereen'** komt tot leven door de projecten 'Doorontwikkeling Westerstraat en Doorsteek' en 'Verblijfskwaliteit vergroten'.
- **Ambitielijn 'Boeiend vestingstadje dat verbindt'** krijgt vorm door de projecten 'Nieuw leven in de historie' en 'Verblijfskwaliteit vergroten'.

Elk vliegwielproject bouwt voort op kansen die al aanwezig zijn. In dit hoofdstuk worden de stappen verder uitgewerkt voor de uitvoering van deze projecten. De gemeente Moerdijk speelt hierin een actieve rol en zet zich in voor het verbeteren van het centrum van Klundert. Dit omvat onder meer investeringen in de openbare ruimte en de herontwikkeling van de Westerstraat, maar ook het faciliteren van ondernemers en vastgoedeigenaren om ontwikkelingen mogelijk te maken die het centrum versterken volgens de visie.

Voor de komende periode zien we de volgende belangrijke acties:

Uitbreiding supermarkt

Concreet gaat de gemeente in 2025 aan de slag met een haalbaarheidsonderzoek naar de ontwikkeling van de supermarkt. Het doel is om in 2026 de conclusies van dit onderzoek aan de gemeenteraad voor te leggen. De gemeente zal een actieve rol aannemen in dit proces door het sluiten van een intentieovereenkomst en het onderzoeken van een verwervingsrol, zodat zij ook grip kan houden op de vastgoedontwikkelingen rondom de supermarkt.

Openbaar maken Stadhuis Klundert

De gemeente gaat de meest kansrijke scenario's voor de toekomst van het Stadhuis verder uitwerken, op basis van het onderzoek van BOEi. Dit onderzoek is ontstaan uit een analyse van de huidige situatie, de wensen van de gemeenschap, en de mogelijkheden voor herbestemming van het monumentale gebouw.

Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste bevindingen en argumenten die leiden tot deze scenario's.
Het onderzoek heeft belangrijke sterke punten en kansen aan het licht gebracht:

- Sterke punten: Het historische karakter van het Stadhuis, de centrale ligging in het stadshart van Klundert, en de bestaande functie als trouwlocatie.
- Zwakke punten: Beperkingen in toegankelijkheid en onderhoudsbehoeften.
- Kansen: De mogelijkheid om het gebouw te herbestemmen met een mix van publieke functies, zoals horeca, educatie, en culturele initiatieven.
- Bedreigingen: De noodzaak om monumentale waarden te behouden en tegelijkertijd te voldoen aan moderne eisen voor toegankelijkheid en brandveiligheid.

Op basis van deze analyses is het meest kansrijke scenario ontwikkeld, waarbij het Stadhuis een culturele ontmoetingsplek wordt voor de gemeenschap van Klundert. Dit zou ruimte bieden voor functies, zoals de bibliotheek, een VVV, een koffiecorner, mogelijk de Heemkundekring, trouwlocaties en flexibele vergader- of kantoorruimtes. Zo wordt het Stadhuis een bruisende en toegankelijke plek voor de inwoners van Klundert.

Lichtvisie Vitale Centra

Elke kern heeft zijn eigen identiteit en karakteristieken, en de verlichting kan deze unieke eigenschappen versterken. Klundert en Willemstad zijn beide vestingsteden, met een rijke cultuurhistorie die zich onder andere uit in de vele monumenten in Willemstad en het karakteristieke water van de Bottekreek in Klundert. Sfeerverlichting speelt een cruciale rol in het zichtbaar maken van deze unieke kenmerken, niet alleen overdag maar ook in de avond, waardoor het beeld van de centra verder wordt versterkt.

In de lichtbeleving van de openbare ruimte is sfeerverlichting slechts één onderdeel binnen het bredere geheel van verlichting. Het is essentieel om verlichting integraal te benaderen, zodat deze in harmonie werkt met andere verlichtingselementen in de openbare ruimte. Daarbij moeten technische aspecten, zoals de energievoorziening, aansturing en efficiënt beheer en onderhoud, zorgvuldig worden afgestemd.

Nieuwe technologieën maken het mogelijk om verlichting dynamisch, statisch of zelfs adaptief in te zetten. Dit kan bijvoorbeeld door lichtscenes te creëren die zich aanpassen aan het aantal bezoekers, het tijdstip van de dag, of het seizoen. Dit biedt de mogelijkheid om de verlichting te variëren en te optimaliseren, wat de beleving van de openbare ruimte verder verrijkt.

In Klundert wordt momenteel gewerkt aan het uitbreiden van de lichtvoorzieningen als onderdeel van een bredere aanpak voor de openbare ruimte.

Centrummanagement Vitale Centra

Als onderdeel van het bredere programma Vitale Centra heeft de gemeente Moerdijk zich ten doel gesteld om het economische en sociale welzijn van haar centra te versterken. Het programma richt zich op het bevorderen van levendige en aantrekkelijke winkelgebieden, waar zowel ondernemers als bewoners zich thuis voelen. Een essentieel element in het verwezenlijken van deze doelstellingen is het aanstellen van een centrummanager.

De centrummanager neemt een centrale positie in bij de ontwikkeling van onze vitale centra. Hij of zij wordt aangesteld door de gemeente en heeft de rol van initiator, bemiddelaar en aanspreekpunt. De centrummanager zorgt ervoor, dat overheid, vastgoedeigenaren en ondernemers structureel met elkaar samenwerken en werken aan een gemeenschappelijk doel, namelijk versterken van de aantrekkingskracht en het economische klimaat van de binnenstad.

De centrummanager overlegt regelmatig met de programmamanager over de stand van zaken van het project. Hij of zij verantwoordt daarbij activiteiten, resultaten en financiën. Hij of zij interpreteert en geeft signalen en ideeën van de samenwerkingspartners en andere stakeholders door.

Op de volgende pagina's gaan we per vliegwielproject verder in op de strategie en acties. Ook hierin gaat centrummanagement van groot belang zijn.

Vliegwielproject 1: Doorontwikkeling Westerstraat en Doorsteek

Acties: uitgevoerd	Acties: voorzien	Wie heeft welke rol?	Termijn en Financiering
Gesprekken met omwonenden.		Gemeente voert gesprekken.	
Gesprekken maatschappelijke organisaties voor samenwerking.		Gemeente voert gesprekken.	Korte termijn (eerste gesprekken hebben al plaatsgevonden).
	Oprichten/vernieuwen gezondheids-centrum.	Lead bij initiatiefnemer (gezondheids-centrum). Gemeente faciliteren en actief stimuleren. Betrekken eigenaar Albert Heijn (project heeft verband hiermee).	Middellange termijn. Financiering: nader onderzoek moet plaatsvinden. Deels een investering in de openbare ruimte, brengt opbrengsten met zich mee door woningen en uitbreiden supermarkt wat hiermee gepaard gaat.
	Aanpak Doorsteek.	Lead bij eigenaar Albert Heijn. Gemeente faciliteren en actief stimuleren.	Lange Termijn. Financiering: nader onderzoek moet plaatsvinden. Deels een investering in de openbare ruimte.

Vliegwielproject 2: Uitbreiding supermarkt

Acties: uitgevoerd	Acties: voorzien	Wie heeft welke rol?	Termijn en Financiering
Gesprekken met initiatiefnemer, plannen concreet maken.		Lead bij eigenaar Albert Heijn, in samenwerking met de gemeente. Gemeente faciliteren en actief stimuleren.	
Gesprekken met omwonenden.		Gemeente.	
	Intentieovereenkomst.	Lead bij eigenaar Albert Heijn, in samenwerking met de gemeente.	Korte termijn.
	Uitwerken plannen (inclusief haalbaarheids-onderzoeken).	Lead bij eigenaar Albert Heijn. Gemeente faciliteren en actief stimuleren (nauwe samenwerking gezien eigendommen en openbare ruimte).	Middellange termijn (start in 2025). Investering door eigenaar Albert Heijn. Investeringen voor supermarkt moeten zichzelf opbrengen door supermarkt/ wonen.

Vliegwielproject 3: Nieuw leven in de historie

Acties: uitgevoerd	Acties: voorzien	Wie heeft welke rol?	Termijn en Financiering
Transformeren en openbaar toegankelijk maken Stadhuis.		Lead bij de Gemeente, ondersteund door BOEi.	Financiering door gemeente.
	Creëren rondjes rond de Bottekreek en rond de vesting/stelling.	Lead bij gemeente, samenwerking met Heemkundekring/ Stadstafel.	Middellange termijn. Financiering door gemeente.
	'De Stad Klundert': mogelijk uitbreiding functies/ verduurzaming pand.	Lead bij eigenaar 'de Stad Klundert'. Gemeente faciliteren.	Lange termijn. Financiering door eigenaar 'de Stad Klundert'.

Vliegwielproject 4: Vergroten verblijfskwaliteit: leven bij elkaar brengen in het centrum

Acties: uitgevoerd	Acties: voorzien	Wie heeft welke rol?	Termijn en Financiering
	Aanpak Openbare ruimte en bruggen.	Lead bij de gemeente.	Korte/middellange termijn. Financiering door gemeente (diverse gemeentebudgetten).
	Lichtvisie: lichtbeleving in Klundert. Aanpak openbare ruimte krijgt uitbreiding lichtvoorziening (m.b.v. deze visie). Start is gemaakt.		Financiering door gemeente (Budget vanuit de raad).
	Beleid/vergunningen evenementen aanscherpen (centrum als evenementenlocatie).	Lead bij de gemeente.	Middellange termijn. Financiering door gemeente.
	Verblijfsoever aan de Bottekreek. Creëren van wandelpaden en banken voor optimale verblijfskwaliteit. Dit wordt gekoppeld aan onderzoek en vernieuwing van de kade.	Lead bij de gemeente.	Lange termijn. Financiering door gemeente.
	Onderzoek m.b.t. het terugbrengen van overlast aan autoverkeer in het centrum.	Lead bij de gemeente.	Lange termijn. Financiering door gemeente.